

Ortaokullardaki Görsel Sanatlar Dersinin Öğrenci Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi

Armağan GÜNEŞ

Diyarbakır Bilim ve Sanat Merkezi, 21080, Diyarbakır

armagangunes21@gmail.com

Özet

İlkokul ve ortaokullar da Görsel Sanatlar Eğitimi alanında yapılan çalışmalar son derece azdır. Eğitimde kalitenin artması için sanat eğitiminde karşılaşılan sorunların giderilmesi gerekmektedir. Bu nedenle ortaokul öğrencilerinin Görsel Sanatlar Dersine ilişkin görüşlerinin incelemesi çalışmanın önemini arttırmaktadır. Bu çalışma, 2014-2015 eğitim-öğretim yılında, Diyarbakır İli merkez ilçelerine bağlı 3 ilçede 800 ortaokul öğrencisini kapsamaktadır. Araştırmanın konusunu, Ortaokul öğrencilerinin, Görsel Sanatlar Dersine ilişkin görüşleri oluşturmaktadır. Çalışmada iki bölümden oluşan bir anket kullanılmıştır. Anketin birinci bölümünde öğrencilerin demografik bilgilerinin yer aldığı 6 madde, ikinci bölümde ise Görsel Sanatlar Dersine ilişkin öğrenci görüşlerini ifade eden 24 madde yer almaktadır. Veriler frekans ve yüzde ile hesaplanarak yorumlanmıştır. 700 anket formu geçerli kabul edilmiştir. Çalışmanın bulgularından elde edilen sonuçlara göre, araştırmaya katılan öğrencilerin dörtte üçünden fazlasının Görsel Sanatlar Dersinde bilgisayardan ve internetten yararlandığı, Görsel Sanatlar Dersi uygulamalarından memnun olduğu, Derste elde edilen ürünlerin sergilenmesi gerektiğini düşündükleri, Görsel Sanatlar Dersi haftalık ders saatlerini yetersiz buldukları, sonuçlarına varılmıştır. Öğrencilerin Görsel Sanatlar Dersinin gerekli ve eğlenceli bir ders olduğunu düşünmesine rağmen, büyük çoğunluğunun üniversite eğitimlerinde görsel sanatları alanında çalışmayı düşünmedikleri görülmüştür. Araştırma sonunda, Görsel Sanatlar Dersi saatinin artırılması, Görsel Sanatlar Dersinde bilgisayar ve internetten yararlanılması, çalışmaların yapılabilmesi, özel bir atölye oluşturulması önerilerinde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: *Görsel Sanatla, Ortaokul, Öğretmen, Program, Görsel Sanatlar Dersi.*

Evaluation of Visual Arts Course at Secondary School According to the Opinions of the Students

Abstract

Studies on Visual Arts Course in primary and secondary education is extremely scarce. The problems in art education should be eradicated for increasing quality of education. For this reason, examining of the opinions of the students towards Visual Arts Course increases the importance of the study. This study includes 800 secondary school students from three districts of Diyarbakır in 2014- 2015 academic year. The subject of the study comprises of opinions of secondary school students on Visual Arts Course. In this study, a questionnaire which has two parts is used. The first part of questionnaire involves 9 questions on students' demographic information and the second part involves 21 questions on opinions of students towards Visual Arts Course. Data is interpreted with calculating frequency and percentage. 700 questionnaire forms are accepted. According to the findings, more than three to four of students use computer and Internet for Visual Arts Course and they enjoy this lesson and they think that materials should be exhibited and they find the weekly course hours of Visual Arts Course inadequate. Although the students think that Visual Arts Course is compulsory and enjoyable, it is observed that most of them don't want to study Visual Arts for their university education. At the end of the study, it is suggested that the weekly hours of Visual Arts Course should be increased, Computers and Internet should be used for Visual Arts Course and special labatory should be established.

KeyWords: *Visual Art, Secondary School, Teacher, Curriculum, Visual Arts Course.*

1. Giriş

Eğitimin geçmişi insanlık kadar eski olmakla birlikte, bir bilim olarak gelişimi yenidir. Eğitim bireyin davranışında, kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istenilen yönde değişme meydana getirme süreci olarak tanımlanabilir (Göldek, 2012). Tarih içerisinde meydana gelen değişimler, günlük yaşamı, öğrenmeyi, öğretmeyi, sanatı ve müziği etkilemiştir. Eğitim sistemleri, bu değişime yönelik, toplumların amaçlarına ve ihtiyaçlarına yönelik insan yetiştirme çabası içine girmiştir. Çağdaş toplumlar, bilgiyi üreten, analiz eden, yorumlayan, yaratıcı insanlar yetiştirme çabası içine girmiştir (Ertürk, 2013). Eğitim sistemimizin hedefi, laik, sosyal, demokratik hukuk devleti olarak batı uygarlığına erişmek ve geçmektir (Buyurgan ve Buyurgan, 2007). Geleceğin yaratıcı toplumlarının, çağdaş insanlara gereksinimi vardır (Karayağmurlar, 1990). Çağdaş insanın sanat eğitimine ihtiyacı vardır. Yaratıcı toplumların gereksinim duyduğu yaratıcı insanları yetiştirme zorunluluğu, bizim ülkemiz için de geçerlidir. Sanat eğitimi ile dış dünyayı algılaması değişen bireyin, daha yaratıcı, kendine güvenen, üretici, çevresini olumlu yönde değiştirmeye ve geliştirmeye çalışan biri olacağına inanılmaktadır. Sanat eğitimi, bireylerin sanat ve kültür alanlarında yetiştirilip, bilinçlendirilme çabası olarak kabul edebiliriz (Uysal, 2005).

Sanat eğitimi, bugünkü ismiyle Görsel Sanatlar Eğitimi çocuğun kendini özgürce ifade edebileceği bir ortamdır. Atölye uygulamalarında öğrenciler işbirliği yaparlar (Buyurgan, 2001). Yaparak, deneyerek, kurarak, elde ettiği şeyin anlamını daha iyi kavrayabilirler (Alp, 2009). Uygulamalı sanatlar eğitimi kuvvetli bir algıyı ihtiyaç duymaktadır. Bu algının hem görsel hem de düşünsel bir boyutta ve eşzamanlı olması önemlidir (Alp, 2009). Algılama, karmaşık bir yapıya sahiptir. Görsel algıyı etkileyen faktörler arasında uyarıcının sahip olduğu anlam, kişinin uyarıcıyı daha önceden tanıması, kültür farklılıkları, sayılabilir (Çağlayan, 2014).

Görsel Sanatlar Eğitimi, öğrencilerin sanatsal çalışma aracılığıyla görme, dokunma, kavrama, düşünme ve uygulama kapasitelerinin geliştirilmesine katkıda bulunur (Telli, 1996). Görsel Sanatlar Eğitiminin, amacı, sanatçı yetiştirmek değildir. Çocuğun gelişim aşamalarını dikkate alarak oluşturulmuş bir program çerçevesinde bireyin üst düzey düşünme becerilerini elde etmesine yardımcı olmaktır (Gürdal, 2010). Görsel Sanatlar Eğitimi 21. Yüzyılda tüm bireyler için bir ihtiyaçtır (Lin, 2012). Milli Eğitim Bakanlığı çağdaş eğitim düzeyinde, öğrencileri yeni yüzyılın ihtiyaçlarına hazırlayacak bir Görsel Sanatlar Eğitimi verebilmek için, 2005-2006 eğitim öğretim döneminde başlattığı Görsel Sanatlar Programını, uygulamadaki aksaklıkları gidermek için, değiştirme ihtiyacı duymuştur.

2005-2006 eğitim öğretim yılından itibaren ilköğretim okulları 1-8.sınıflarında uygulanmakta olan yapılandırmacı sanat eğitimi anlayışı Görsel Sanatlar Dersinin içeriğini “Görsel Sanatlarda Biçimlendirme”, “Görsel Sanat Kültürü” ve “Müze Bilinci” olmak üzere üç öğrenme alanı üzerine kurulmuştur (Yıldız, 2009). 29.11.2013 tarihli

134 sayılı kararıyla İlkokul ve Ortaokulda 2006 yılında uygulamaya konulan Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programının, kademeli olarak kaldırılmasına ve yeni hazırlanan Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programının 2014-2015 Öğretim Yılından itibaren 1. ve 5. sınıflardan başlatılmasına ve kademeli olarak uygulanmasına karar vermiştir (MEB, 2013). 2013 yılında kabul edilen Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı, 2006 yılında kabul edilen programdan farklı bir anlayışa ve yapıya sahiptir. Öncelikle, adı “Resim-İş” olan dersin yerine ders içerisindeki etkinliklerin sadece salt resim eğitimine yönelik olmayan; heykel, seramik gibi üç boyutlu; grafik, özgün baskı gibi iki boyutlu sanat alanlarını içeren “Görsel Sanatlar” adı kullanılmaya başlanmıştır (Ertürk, 2013).

Yeni Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programında Öğrenme sürecinde birey, aktif ve yaratıcıdır fakat bireyseldir. Bu sebeple programın geliştirilmesinde öğrencilerin öğrenme sürecine aktif katılımını gerektiren yapılandırıcı bir yaklaşım esas alınmıştır (Ertürk, 2013). Yapılandırmacı yaklaşımda öğretmenler, öğrenciler düşünce yapılarını destekleyen öğrenme metotlarını kullanır (Chen, 2003). Bir önceki programda yer alan Atatürkçülük konuları, yeni programda da korunmuştur. Atatürkçülük ile ilgili konular ayrı bir başlık altında verilmiştir. Yeni program ile aktif öğrenmeye dayalı bir Görsel Sanatlar Dersi hedeflenmiştir (Ertürk, 2013).

Yeni Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programında görsel sanatların doğasında var olan kavramlar bilgisinin elde edilmesini, sanatçının ve sanat eserinin değerinin anlaşılmasını, yetenekli öğrencilerin keşfini, sanat eseri üzerinde tartışma yapılmasını, görsel sanatlara ait kültürel mirasın incelenmesini, onların değerinin fark edilmesini ve koruma bilinci kazandırılmasını, estetik değer yargılarının geliştirilmesini, teknik ve becerinin bir araya getirilerek duygu ve düşüncelerin biçimlendirilmesini sağlayacak kazanımlara yer verilmiştir (MEB, 2013). Görsel Sanatlar Eğitimi, genel eğitim sürecinin bir parçası olarak amaçlı ve planlı öğretim etkinliklerinin yapıldığı bir alandır (Ayaydın, 2010). Görsel Sanatlar Eğitiminde, eğitim ile sanat değişik konumlarda, değişik boyutta ve ağırlıkta bir araya gelir. Görme, algılama, adlandırma ve düzenleme ile başlayan sanat eğitimi daha sonra ürün verme boyutuna ulaşır (Aykut, 2010).

Eğitim sisteminde fen ve matematik alanlarına ağırlığın verilmesi resim-iş dersini önemsenmemesine yol açmıştır (Kırıçoğlu, 1990). Ülkemizde Görsel Sanatlar Eğitimi alanında bazı güçlükler yaşanmaktadır. Ders isminin içeriğine uygun olmayışı, müfredat programındaki ders saatlerinin azlığı, alandaki öğretmenlerin ve fiziksel koşulların yetersizliği, sınıfların mevcudu bu sorunlardan bazıları olarak sayılabilir. Güçlüklerin üstesinden gelebilmek için Sanat eğitimcilerinin, farklı disiplinlerle işbirliği yapmaları, sanat eğitiminin başarısının artmasına katkıda bulunacaktır (Aykut, 2010).

2. Araştırmanın Önemi

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından 2014-2015 eğitim Öğretim döneminde yeni bir Görsel Sanatlar Dersi Programı uygulamaya konulmuştur. 2006 yılında uygulamaya başlanan Görsel Sanatlar Dersi Programının uygulamaları ile ilgili özellikle Üniversitede Resim

Bölümü Öğrencilerine ve Görsel Sanatlar Dersi veren öğretmenlere yönelik farklı Bilimsel çalışmalar yapılmış ve Görsel Sanatlar Dersi Programının eksikleri tespit edilmeye çalışılmıştır. Fakat söz konusu dersi alan öğrencilere yönelik, programın uygulanması ve eksiklikleri ile ilgili çalışmalar yeteri kadar yapılmamıştır. Bu nedenle öğrencilerin, Görsel Sanatlar Dersine ilişkin görüşlerinin belirlenmesi yeni öğretim programının eksikliklerinin giderilmesini sağlayabilir. Görsel Sanatlar alanında ilkökul ve ortaokul düzeyinde yeterince araştırmanın olmaması, çalışmanın önemini arttırmaktadır.

3. Araştırmanın Amacı

Görsel Sanatlar Dersi uygulamalarına ilişkin öğrencilerimizin görüşlerinin önemi büyüktür. NAEA'ya (1994) göre; sanat eğitimi bütün öğrencilerin, dünyanın anlamını çözmeleri ve onu anlamaları için çok çeşitli yeteneklerini geliştirmelerine katkıda bulunur. Bu araştırmamın amacı Diyarbakır İl'inde ortaokula devam eden ve Görsel Sanatlar Dersi alan öğrencilerin Görsel Sanatlar Dersi uygulamalarıyla ilgili görüşlerinin tespit edilip istatistiksel olarak irdelenmesidir.

4. Yöntem

4.1. Araştırmanın Modeli

Ortaokula devam eden ve Görsel Sanatlar Dersi alan öğrencilerin söz konusu derse ilişkin görüşlerinin belirlenmesini amaçlayan bu araştırmanın modeli betimsel, araştırma yöntemlerinden, Genel Tarama Modeli'dir. Genel Tarama Modeli, çok sayıda elemandan oluşan bir evrende evren hakkında bir yargıya varmak amacıyla, evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup, örnek veya örnekleme üzerinde yapılan düzenlemedir (Karasar, 1994).

4.2. Örnekleme

Araştırma, 2014-2015 Eğitim Öğretim Bahar döneminde Diyarbakır İl merkezinde Yenişehir, Bağlar, Kayapınar ilçelerine bağlı devlet ve özel okullarında, 4 farklı eğitim düzeyinde 32 sınıfta ortaokula devam eden ve Görsel Sanatlar Dersi alan 800 öğrenciye uygulanmıştır. Seçilen okullar Diyarbakır İli genelini temsil eden farklı ekonomik gelir düzeyine sahip ailelerin yaşadığı yerlerde kurulan okullardan "Basit rastgele örnekleme" yöntemi kullanılarak belirlenmiştir.

Bağlar İlçesi ekonomik gelir düzeyi düşük ailelerin yaşadığı ilçeyi temsil ederken, Kayapınar ilçesi ekonomik durumu daha iyi ailelerin yaşadığı ilçeyi temsil etmektedir. Özel okulların her birinin farklı ilçelerden olmasına dikkat edilmiştir. Araştırmaya katılarak, anketi dolduran öğrencilerin sınıf ve cinsiyet, haftalık ders saati, ebeveyn eğitim düzeyleri verilmektedir.

Katılımcıların cinsiyet ve sınıf dağılımları Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1: Katılımcıların sınıf ve cinsiyet göre frekans ve yüzdeleri

Sınıf	5.	6.	7.	8.	Toplam
Kız	107	73	84	73	337
%	31,75	21,66	24,93	21,66	48,14
Erkek	72	98	102	91	363
%	19,83	27,00	28,10	25,07	51,86
TOPLAM	179,00	171,00	186,00	164,00	700
%	25,57	24,43	26,57	23,43	100

Tablo 1’de Görsel Sanatlar Dersi alan ve anket çalışmasına katılan ortaokul öğrencilerinin, 337’si (%48,14) Kız, 363’ü (% 51,86) Erkek, öğrencilerden oluşmaktadır. 5.sınıf öğrencilerin 107’sinin (% 31,75) kız, 72’sinin (% 19,83) erkek, 6.sınıf öğrencilerinin 73’ünün (% 21,66) kız, 98’inin (% 27,00) erkek, 7.sınıf öğrencilerinin 84’ünün (% 24,93) kız, 102’ sinin (% 28,10) erkek, 8. Sınıf öğrencilerinin 73’ünün (%21,66) kız, 91’ inin (% 25,07) erkek öğrencilerden oluştuğu görülmüştür.

Katılımcıların aldığı Görsel Sanatlar Dersi’nin öğrencilerin aldığı ders saatine göre dağılımı Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2: Katılımcıların aldığı Görsel Sanatlar ders saatine göre frekans ve yüzde dağılımları

Haftalık alınan “Görsel Sanatlar Ders” saati:	f	%
0	25	3,57
1	532	76,00
2	143	20,43
TOPLAM	700	100

Tablo 2’de katılımcıların 25’inin (% 3,57) Görsel Sanatlar Dersi almadığı, 532’sinin (% 76,00) haftalık 1 saat ve 143’ünün (% 20,43) haftalık 2 saat Görsel Sanatlar Dersi aldığı görülmektedir.

Katılımcıların anne eğitim düzeyi Tablo 3’de verilmiştir.

Tablo 3: Katılımcıların anne eğitim düzeyi: frekans ve yüzde Dağılımları

Anne Eğitim Düzeyi:	f	%
Üniversite	103	14,71
Ortaokul	143	20,44
Lise	130	18,57
İlkokul mezunu değil	173	24,71
İlkokul	151	21,57
TOPLAM	700	100

Tablo 3’de katılımcıların annelerinin 103’ünün (% 14,71) üniversite, 130’unun (% 18,57) lise, 143’ünün (% 20,44) ortaokul, 151’inin (% 21,57) ilkokul, 173’ünün (% 24,71) ilkokul mezunu olmayan kişiler olduğu görülmektedir. Annelerin okula gitmeyen yüzdesi yüksek bulunmuştur.

Katılımcıların baba eğitim düzeyi Tablo 4’de verilmiştir.

Tablo 4: Katılımcıların baba eğitim düzeyi: Frekans ve Yüzde Dağılımları

Baba Eğitim Düzeyi:	f	%
Üniversite	191	27,28
Ortaokul	185	26,43
Lise	178	25,43
İlkokul mezunu değil	35	5,00
İlkokul	111	15,86
TOPLAM	700	100

Tablo 4’de katılımcıların babalarının 191’inin (% 27,28) üniversite, 178’inin (% 25,43) lise, 185’inin (% 26,43) ortaokul, 111’inin (% 15,86) ilkokul, 35’inin (% 5,00) ilkokul mezunu olmayan kişiler olduğu görülmektedir.

4.3. Veri Toplama Aracı

Ortaokula devam eden ve Görsel Sanatlar Dersi alan öğrencilerin, Görsel Sanatlar Dersine ilişkin görüşlerinin belirlenmesine yönelik hazırlanan, toplam 30 sorudan oluşan anket-bilgi formudur. Bu araştırmada kullanılan ölçek aracı bir anket formu olduğundan güvenilirlik analizi yapılmamıştır.

Anket formu iki bölümden oluşturulmuştur. 1. Bölümde öğrencilere, yaş, sınıf, cinsiyet, ebeveyn eğitim düzeyi, aldıkları görsel sanatlar ders saatini öğrenmeye yönelik 6 soru, 2. Bölümde Görsel Sanatlar Dersi uygulamalarına yönelik görüşlerinin belirlenmesine yönelik 24 soru sorulmuştur. Anket formlarından 5.sınıftan 21 form 6.sınıftan 29 form 7.sınıftan 14 form ve 8.sınıftan 36 form olmak üzere, toplamda 100 form doldurulmadığı ya da eksik bırakıldığı için iptal edilmiştir.

4.4. Verilerin Analizi

Araştırma için geliştirilen anket uygulanıp toplandıktan sonra geçerli olan anket formundaki veriler bilgisayar ortamına aktarılmıştır. 5. Sınıflardan 179, 6. Sınıflardan 171, 7. Sınıflardan 186 8.sınıflardan 164 form olmak üzere toplam 700 anket formu geçerli kabul edilmiştir. Elde edilen verileri betimlemek için yüzde (%) ve frekans (f) teknikleri kullanılmıştır.

4.5. Bulgular ve Yorumlar

Bu bölümde geçerli kabul edilen 700 anket formunda, 24 anket sorusundan elde edilen veriler Tablo 5’de verilmiş ve yorumlanmıştır.

Tablo 5: Anket sorusundan elde edilen verilere ilişkin frekans ve yüzde dağılımları.

Sıra No	Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Öğrenci Görüşleri	EVET		HAYIR	
		f	%	f	%
1	Resim Dersi (Görsel Sanatlar) çalışmalarında “İnternet” yararlanıyor musunuz?	257	36,71	443	63,29
2	Resim Dersi (Görsel Sanatlar) çalışmalarında “Bilgisayar” kullanıyor musunuz?	149	21,29	551	78,71
3	Ailenizde Resim (Görsel Sanatlar) ilgilenen kişiler var mı?	263	37,57	437	62,43
4	Resim (Görsel Sanatlar) Dersini eğlencelidir.	566	80,86	134	19,14
5	Resim (Görsel Sanatlar) Dersini gerekli bir ders olmadığını düşünüyorum	159	22,71	541	77,29
6	Görsel Sanatlar Dersinin resim dersi olarak kabul edilmemesi gerektiğini düşünüyorum.	332	47,43	368	52,57
7	Resim (Görsel Sanatlar) dersinde, Sanat Tarihi, Estetik,	359	51,29	341	48,71

	Sanat Eleştirisi konularına yeteri kadar yer verilmediğini düşünmüyorum.				
8	Resim (Görsel Sanatlar) Dersi etkinliklerinin çeşitlendirilmesi gerekir.	541	77,29	159	22,71
9	Resim (Görsel Sanatlar) Dersinin araç gereçlerinin pahalıdır.	327	46,71	373	53,29
10	Resim (Görsel Sanatlar) Dersinin okul başarımı olumlu etkiler.	405	57,86	295	42,14
11	Resim (Görsel Sanatlar) Dersi için okulumuzdaki sınıf ortamı yeterli değildir.	353	50,43	347	49,57
12	Resim (Görsel Sanatlar) Dersinde bilgisayardan yararlanılmalıdır	438	62,57	262	37,43
13	Resim (Görsel Sanatlar) Dersi için internet faydalıdır.	441	63,00	259	37,00
14	Resim (Görsel Sanatlar) Dersi ders saatleri uygulama için yeterli değildir.	441	63,00	259	37,00
15	Resim (Görsel Sanatlar) Dersinde yapılan çalışmalar sergilenmelidir.	612	87,43	88	12,57
16	Resim (Görsel Sanatlar) Dersinde ünlü ressamı da tanımak isterim.	563	80,43	137	19,57
17	Resim (Görsel Sanatlar) Dersi seçmeli ders olması başarıyı artırır.	294	42,00	406	58,00
18	Resim (Görsel Sanatlar) Dersi öğretmenleri yeteneğimi ortaya çıkarmam için yeteri kadar çalışma yaptırıyor.	475	67,86	225	32,14
19	Resim (Görsel Sanatlar) Dersi öğretmenleri mesleklerinde uzmandır.	545	77,86	155	22,14
20	Resim (Görsel Sanatlar) çalışmalarıyla kendimi ifade edebilirim.	500	71,43	200	28,57
21	Resim (Görsel Sanatlar) Dersinde konuya uygun ürün çıkarabilirim.	482	68,86	218	31,14
22	Resim (Görsel Sanatlar) Dersinde farklı uygulama yöntem ve teknikleri öğrenir ve denerim	533	76,14	167	23,86
23	Resim (Görsel Sanatlar) Dersine ön hazırlık yaparak gelirim.	457	65,29	243	34,71
24	Üniversite öğrenimi için Güzel Sanatlar Bölümünü tercih eder miydiniz?	249	35,57	451	64,43

1. Resim Dersi (Görsel Sanatlar) çalışmalarında “İnternet” yararlanıyor musunuz; görüşüne katılımcıların 257’sinin (%36,71) evet, 443’ünün (% 63,29) hayır cevabı verdiği görülmektedir.

2. Resim Dersi (Görsel Sanatlar) çalışmalarında “Bilgisayar” kullanıyor musunuz; görüşüne katılımcıların 149’unun (%21,29) evet, 551’inin (%78,71) hayır cevabı verdiği görülmektedir.1. ve 2. sorulara verilen cevapların, ekonomik gelir düzeyleri

düşük ailelerin evlerinde bilgisayar ve internetin olmaması bu sonucun alınmasına neden olarak gösterilebilir.

3. Ailenizde Resim (Görsel Sanatlar) ilgilenen kişiler var mı; görüşüne katılımcıların 263'ünün (%37,57) evet, 437' sinin (% 62,43) hayır cevabı verdiği görülmektedir. Çalışmada öğrenci ebeveyn eğitim düzeyleri oldukça düşük tespit edilmiştir. Ekonomik kaygıların yüksek olduğu, birinci öncelik olarak gelir getirici faaliyetlere yönelik çalışmaların daha fazla değer kazandığı bölgede, görsel sanatlarla ilgilenen aile yakınlarının olması doğal kabul edilebilir.

4. Görsel Sanatlar Dersini eğlencelidir; görüşüne katılımcıların 566'sının (%80,86) evet, 134' ünün (% 19,14) hayır cevabı verdiği görülmektedir. Zihinsel derslerde yorulan öğrencilerin, Görsel Sanatlar Dersinde yapacakları aktiviteler, okulların daha yaşanılır merkezler olma özelliğini arttırmaktadır. Görsel Sanatlar Dersini öğrencilerin büyük bir bölümü eğlenceli olarak görmektedir.

5. Görsel Sanatlar Dersini gerekli bir ders olmadığını düşünüyorum; görüşüne, katılımcıların 159'unun (% 22,71) evet, 541' inin (% 77,29) hayır cevabı verdiği görülmektedir. Görsel Sanatlar Dersi birçok okulda, idareciler, öğretmenler ve veliler tarafından, matematik, fen bilgisi gibi zihinsel derslerden farklı olarak, müzik, beden eğitimi gibi pek fazla önemsenmeyen derslerden biri olarak kabul edilmektedir. Fakat bu görüşün tersine, çalışmaya katılan öğrencilerin büyük bir çoğunluğu Görsel Sanatlar Dersini gerekli ve önemli bir ders olarak görmektedir.

6. Görsel Sanatlar Dersinin, Resim Dersi olarak kabul edilmemesi gerektiğini düşünüyorum; görüşüne, katılımcıların 332'sinin (% 47,43) evet, 368' inin (% 52,57) hayır cevabı verdiği görülmektedir. Bu soruya verilen cevaplar bir birine çok yakın olarak bulunmuştur. Bu sonucun çıkmasında öğrencilerin henüz Görsel Sanatlar ve Resim Dersi ayırımını kavrayamamaları ya da Görsel Sanatlar Dersin de yapılan etkinliklerin Resim Dersi çalışmalarından daha ileri boyuta geçememesinden dolayı öğrencilerin iki dersin içeriğini aynı olarak kabul etmesi olarak gösterilebilir.

7. Görsel Sanatlar Dersinde, Sanat Tarihi, Estetik, Sanat Eleştirisi konularına yeterli kadar yer verilmediğini düşünmüyorum; görüşüne katılımcıların 359'unun (% 51,29) evet, 341' inin (% 48,71) hayır cevabı verdiği görülmektedir. Birbirine yakın çıkan sonuçların nedeni olarak öğrencilerin Görsel Sanatlar Dersi Programının içeriği hakkında yeterince bilgi sahibi olmamaları gösterilebilir. Sanat Tarihi, Estetik, Sanat Eleştirisi çalışmalarının Görsel Sanatlar Dersi programında olduğu idareci, öğretmenler ve öğrencilere kavratılmalıdır. Birçok öğretmenin ve idarecinin Resim Dersi içeriğinin zenginleştiğinden konularının farklılaştığından henüz yeterince haberdar olmayabilir.

8. Görsel Sanatlar Dersi etkinliklerinin çeşitlendirilmesi gerekir; görüşüne, katılımcıların 541'inin (% 77, 29) evet, 159' unun (% 22,71) hayır cevabı verdiği görülmektedir. Öğrenciler Görsel Sanatlar Dersi programı hakkında yeterince bilgi sahibi olmasalar da aldıkları dersin içeriğini büyük oranda yetersiz bulmaktadırlar.

Görsel Sanatlar Dersi içeriğinin çeşitlendirilmesi gerekliliği öğrencilerin büyük bir aranı tarafından dile getirilmektedir.

9. Görsel Sanatlar Dersinin araç gereçlerinin pahalıdır; görüşüne, katılımcıların 327'sinin (% 46,71) evet, 373'ünün (% 53,29) hayır cevabı verdiği görülmektedir. Öğrencilerin görüşleri arasında büyük bir farklılık görülmemektedir. Ekonomik durumu düşük ailelerin çocuklarının bu görüşe "Evet" cevabını daha ağırlıklı olarak verdiği düşünülebilir.

10. Görsel Sanatlar Dersinin okul başarımı olumlu etkiler; görüşüne, katılımcıların 405'inin (% 57,86) evet, 295'inin (% 42,14) hayır cevabı verdiği görülmektedir. Öğrencilerin büyük bir oranda Görsel Sanatlar Dersinin okul başarılarına olumlu etkisinin olduğunu düşünmektedir. Eğitimi bir bütün olarak ele alırsak içeriği genişletilmiş bu dersin uzun vadede öğrencilerin dünya görüşüne olumlu etkiler yapabileceği söylenebilir.

11. Görsel Sanatlar Dersi için okulumuzdaki sınıf ortamı yeterli değildir; görüşüne, katılımcıların 353'ünün (% 50,43) evet, 347'sinin (% 49,57) hayır cevabı verdiği görülmektedir. Yapılan çalışmanın Diyarbakır merkezindeki okullarda uygulanmış olması ve bazı okulların Görsel sanatlar İçin uygun atölyelere sahip olmaları bu sonucun çıkmasına neden olmuş olabilir.

12. Görsel Sanatlar Dersinde bilgisayardan yararlanılmalıdır; görüşüne, katılımcıların 438'inin (% 62,57) evet, 262'sinin (% 37,43) hayır cevabı verdiği görülmektedir.

13. Görsel Sanatlar Dersi için internet faydalıdır; görüşüne, katılımcıların 441'inin (% 63,00) evet, 259'unun (% 37,00) hayır cevabı verdiği görülmektedir. Görsel Sanatlar Dersinde bilgisayar ve internet kullanımının faydasına inanan fakat imkânı olmadığı için bu derste bilgisayar ve internetten yararlanamayan öğrencilerin durumu ekonomik yetersizlikle açıklanabilir.

14. Görsel Sanatlar Dersi ders saatleri uygulama için yeterli değildir; görüşüne, katılımcıların 441'inin (% 63,00) evet, 259'unun (% 37,00) hayır cevabı verdiği görülmektedir. Ders saatlerinin yetersizliği yapılan çalışmaların evde tamamlanmasına neden olabilmektedir. Farklı konularla zenginleştirilen Görsel sanatlar programının başarıya ulaşabilmesi için ders saatlerinin artırılması bu derste verimi arttıracaktır.

15. Görsel Sanatlar Dersinde yapılan çalışmalar sergilenmelidir; görüşüne, katılımcıların 612'sinin (% 87,43) evet, 88'inin (% 12,57) hayır cevabı verdiği görülmektedir. Görsel Sanatlar Dersinde elde edilen ürünler genellikle öğrencilere verilmekte ve imkân nispetinde farklı mekânlarda sergilenmektedir. Yapılan çalışmada öğrencilerin bu derste elde edilen ürünlerin sergilenmesine ihtiyaç duydukları görülmektedir.

16. Görsel Sanatlar Dersinde ünlü ressamı da tanımak isterim; görüşüne, katılımcıların 563'ünün (% 80,43) evet, 137'sinin (% 19,57) hayır cevabı verdiği görülmektedir. Öğrenciler anket içindeki bir soruda Görsel Sanatlar Dersinin içeriğinin genişletilmesi görüşündeydi, Ünlü ressamı tanıma isteklerini de bu kategori içinde ele alabiliriz.

17. Görsel Sanatlar Dersi seçmeli ders olması başarıyı arttırır; görüşüne, katılımcıların 294'ünün (% 42,00) evet, 406'sının (% 58,00) hayır cevabı verdiği görülmektedir. Görsel Sanatlar Dersi 1-8 sınıflar arasında bir saat zorunlu ders olarak okutulmaktadır. Fakat bazı okullarda seçmeli ders olarak ders saati arttırılmıştır. Zorunlu Görsel Sanatlar Dersinin seçmeli ders olarak değiştirilmesi öğrenciler tarafında kabul görmemektedir.

18. Görsel Sanatlar Dersi öğretmenleri yeteneğimi ortaya çıkarmam için yeteri kadar çalışma yaptırıyor; görüşüne, katılımcıların 475'inin (% 67,86) evet, 225'inin (% 32,14) hayır cevabı verdiği görülmektedir. Öğrencilerin çoğunluğun görüşü, öğretmenlerinin yeteneklerini ortaya çıkarmak için yeterince çalışma yaptırdığı yönünde.

19. Görsel Sanatlar Dersi öğretmenleri mesleklerinde uzmandır; görüşüne, katılımcıların 545'inin (% 77,86) evet, 155'inin (% 22,14) hayır cevabı verdiği görülmektedir. Öğrencilerin büyük çoğunluğu öğretmenlerini kendi alanlarında uzman kabul etmektedir.

20. Görsel Sanatlar çalışmalarıyla kendimi ifade edebilirim; görüşüne, katılımcıların 500'ünün (% 71,43) evet, 200'ünün (% 28,57) hayır, cevabı verdiği görülmektedir. Görsel Sanatlar Dersinde öğrencilerin büyük çoğunluğunun görüşü bu derste kendilerini ifade edebildikleri yönündedir.

21. Görsel Sanatlar Dersinde konuya uygun ürün çıkarabilirim; görüşüne, katılımcıların 482'sinin (% 68,86) evet, 218'inin (% 31,14) hayır cevabı verdiği görülmektedir. Derste yapılan çalışmaların sonuçlandırılması önemlidir. Bu çalışmada öğrencilerin çoğunluğunun derse yönelik uygun ürün elde edebildikleri yönündedir.

22. Görsel Sanatlar Dersinde farklı uygulama yöntem ve teknikleri öğrenir ve denerim; görüşüne, katılımcıların 533'ünün (% 76,14) evet, 167'sinin (% 23,86) hayır cevabı verdiği görülmektedir. Görsel Sanatlar Dersinde farklı tekniklerin öğrenilmesi ve denenmesi dersin daha yararlı ve eğlenceli hale gelmesine neden olacaktır. Bu soruya öğrencilerin büyük oranda olumlu cevap vermesi dersin işlenişinin iyi yönde geliştiğini göstermesi açısından önem taşımaktadır.

23. Görsel Sanatlar Dersine ön hazırlık yaparak gelirim; görüşüne, katılımcıların 457'sinin (% 65,29) evet, 243'ünün (% 34,71) hayır cevabı verdiği görülmektedir. Resim (Görsel Sanatlar) Dersleri, genellikle hazırlık yapılmadan geline, öğrenciler tarafından fazla önemsenmeyen dersler olarak kabul edilmektedir. Fakat yapılan çalışma

göstermektedir ki öğrencilerin büyük bir çoğunluğu Görsel Sanatlar Dersine ön çalışma yaparak gelmektedir.

24. Üniversite öğrenimi için Güzel Sanatlar Bölümünü tercih eder miydiniz; görüşüne katılımcıların 249'unun (% 35,57) evet, 451'inin (% 64,43) hayır cevabı verdiği görülmektedir. Öğretmenlerini uzman olarak kabul eden, kendilerini bu derste ifade edebildiklerini ve derse uygun ürün çıkarabildiklerini söyleyen, zorunlu ders olarak okutulması gerektiğini düşünen ve dersi gerekli derslerden biri olarak gören öğrencilerin büyük bir çoğunluğu üniversite eğitiminde Görsel Sanatlarla ilgili bir bölümü okumak istemediklerini söylemektedir.

5. Tartışma ve Sonuç

Bu çalışmada 2014-2015 Eğitim Öğretim Bahar döneminde Diyarbakır İli merkezinde Yenişehir, Bağlar, Kayapınar ilçelerine bağlı devlet ve özel okullarında, 4 farklı eğitim düzeyinde 32 sınıfta, ortaokula devam eden ve Görsel Sanatlar dersi alan 800 öğrencinin Görsel Sanatlar Dersi uygulamalarına karşı görüşleri incelenmiştir. Uygulanan ankette Görsel Sanatlar Dersi alan öğrencilerinin dersin işlenişi, dersin içeriğinin zenginleştirilmesi, dersin eğitimlerine olan katkısı, kullanılan malzemelerin içinde internet ve bilgisayar teknolojilerinin olup olmadığı, eğitim yaşamlarında sanatla ilgili bir alan seçmek isteyip istemedikleri, okulda dersin uygulanmasında mekânın yeterli olup olmadığı gibi farklı konular sorgulanmıştır. Çalışmada elde edilen sonuçları şu şekilde sıralayabiliriz:

Araştırmaya katılan öğrencilerin büyük bir çoğunluğu Görsel Sanatlar Dersinde bilgisayardan ve internetten yararlanmadığını ifade ettiği halde Görsel Sanatlar Dersi için bilgisayar kullanımının gerekli olduğunu düşünmektedir. Görsel Sanatlar Dersinin, yaparak, uygulayarak öğrenme, örnekler verme şeklinde işlenmesi gerektiği söylenmektedir (Baltacıoğlu, 1938). Ayrıca bu konuda bilgisayar destekli eğitim modelin etkili öğrenmede faydalı olabileceği düşünülmektedir (Erbay, 1995). Okullarda bilgisayar olması ve Görsel Sanatlar Dersinde yararlanılması anlamına gelmemektedir. Sanat Eğitimi içinde öğrencilerin el becerilerini kaybettirmeyecek oranda bilgisayar kullanımı öğrencinin gelişimine, faydalı olacaktır (Zor, 2006).

Çalışmada katılımcıların dörtte üçü Görsel Sanatlar Dersini eğlenceli bir ders olarak gördüklerini ve bu derste kendilerini rahat ifade edebildiklerini belirtmelerine rağmen üniversite eğitimlerinde bu alanı tercih etmeyecekleri yönünde görüş bildirmektedir. Görsel Sanatlar Dersi eğitiminde ailenin idareci ve öğretmenlerin bu derse karşı tutumları öğrencilerinin Görsel Sanatlar Eğitimi üzerindeki görüşlerine olumlu yada olumsuz yönde etkisi var mı?, konusu ayrı bir çalışmada yeniden ele alınabilir. Görsel Sanat Eğitimi ve öğretiminin gerekliliği yönetici, denetici, eğitimci ve ana-babalarca ihtiyaç olarak görüldüğü oranda dersin işlenişi farklılık gösterecektir (Öztürk, 1995).

Çalışmada katılımcılar Görsel Sanatlar Derslerini veren öğretmenlerin alanlarında uzman olduklarını ve derste öğretmenlerinin, öğrencilerin yeteneklerini ortaya çıkarmak için yeteri kadar çalışma yaptırdıklarını, belirtmektedir. 2005-2006 eğitim öğretim döneminde başlatılan Görsel Sanatlar Eğitim Programının. Literatür de yapılan çalışmalar incelendiğinde, Görsel Sanat Eğitiminin, ülkemizin genel eğitim sistemi içerisinde gerçek yerini alamadığı görülmektedir. Fakat Öğrencilerin büyük çoğunluğunun dersin işlenişine yönelik olumlu görüş bildirmesi Sanat eğitiminin sorunlarının kısmi de olsa azalmaya başladığını göstermektedir.

Katılımcıların dörtte üçünden fazlası Görsel Sanatlar Dersi etkinliklerinin çeşitlendirilmesi gerektiği konusunu dile getirmektedir. Drama, kukla tiyatrosu, şiir gibi etkinliklerle çeşitlendirilmesi birçok alanını kapsayan zengin içerikli derslerin ortaya çıkmasını sağlayabilir (Ayaydın, 2009). Sanat eğitimcileri okullarda uygulamak üzere yaptıkları programları sanat eğitimcisi içtenliğiyle ele almalı ve yeniden planlamalıdır (Alakuş, 2003). Bu çeşitliliğin Görsel Sanat Eğitiminde uygulanabilmesi için ders saatlerinde yeni bir düzenlemeye gidilmeye ihtiyaç bulunmaktadır.

Çalışmada öğrencilerin yarıdan fazlasının derste konuya uygun ürün çıkarabildiği ve derse hazırlık yaparak gittiklerinin tespit edilmiştir. Yaratıcı düşüncenin, amaçsız, ilkesiz uğraşların sonunda ortaya çıkmadığı bir gerçektir (Kırıçoğlu, 1990). Bu nedenle bilinenin aksine Görsel Sanatlar Dersine hazırlıksız gelinir ön yargısı bu çalışmada elde edilen sonuçlarla desteklenmemiştir. Öğrencilerin büyük bir çoğunluğu Görsel Sanatlar Dersi için okullarının fiziki koşullarının uygun olduğunu, Görsel Sanatlar Dersinde elde ettikleri ürünlerin sergilenmesi gerektiğini ve bu derste ünlü ressamı tanımak istediklerini belirtmişlerdir. Değişen programla birlikte Görsel Sanatlar Dersinin kapsamı genişletilmiştir, bu derste öğrenciler farklı etkinliklere katılmak ve değişik çalışmalar yapma ve bunları sergileme ihtiyacı duymaktadır.

Türkiye’de Görsel Sanatlar Eğitiminde bilimsel çalışmaların tarihi oldukça yenidir. Bu alanda yapılacak bilimsel araştırmaların artırılması gerekmektedir. Bu çalışmalar Görsel Sanatlar Eğitiminde ulaşılmak istenen hedeflere ne derece ulaşılabildiğinin tespit edilmesine yardımcı olacaktır (Özsoy, 2010). Yapılan çalışmamız ortaokul öğrencilerinin büyük bir çoğunluğunun Görsel Sanatlar Eğitiminden memnun oldukları göstermektedir. Fakat Görsel Sanatlar ders saatlerinin yetersizliği, araştırmamızda da görüldüğü gibi genel problem olarak tespit edilmiştir. Görsel Sanatlar Dersi alan birçok kişi, sanatı neden yaptığını bilmez (Rosalinda, 1995). Çağdaş toplumların ana hedefi; çok yönlü düşünebilen, düşüncelerini aktarabilen, insan yetiştirmektir (İlhan, 2010). Bu nedenle sanat alandaki gelişmeler, toplumun ilerlemesi ve gelişmesine katkı sunacaktır. Sanat eğitimi toplumu uygarlık yolunda birleştirir (Kaya, 2007).

6. Öneriler

Geleneksel eğitim sisteminde, görsel zekâ alanına yönelik çalışmalarla uğraşmaktan zevk almayan öğrenciler çoğunlukla disiplin sorunu olmuştur. Bu nedenle, yeni Görsel

Sanatlar Eğitim Programında Çok Alanlı Sanat Eğitimi anlayışı benimsenmiştir. 2013 yılında kabul edilen yeni Görsel Sanatlar Eğitim Programının çağdaş sanat eğitimi sunulabilme konusunda başarı sağlayabilmesi için okul, aile, öğretmen işbirliğinin artırılması gerekmektedir.

Okulların, eğitim öğretim faaliyetlerine uygun olması üzerinde önemle durulması gereken bir konudur. Sanat eğitiminin uygun mekânlarda ve uzman kişiler tarafından verilmesi duyarlı ve uygar insan yetiştirilmesinde etkili olacaktır. Okullarda Görsel Sanatlar Dersine ait bir atölyenin bulunması, dersin veriminin artmasına yardımcı olacaktır. İlkokullarda ve ortaokullarda güzel sanatlara yönelik kol faaliyetlerinin çeşitlendirilerek sürekliliğinin sağlanması, gerekli alt yapının kurulması ve eldeki olanakların verimli bir biçimde kullanılması sağlanmalıdır. Görsel Sanatlar Dersinde Bilgisayar kullanımına önem verilmelidir. Görsel Sanatlar Dersinin verimliliğini etkileyen faktörlerden birisi de sınıflardaki öğrenci sayısının fazlalığıdır. Bu nedenle öğrenci sayısının azaltılması Görsel Sanatlar Dersinde öğrenci kazanımlarını arttıracaktır.

Çok yönlü verilen bir sanat eğitimiyle bireyin, daha yaratıcı, kendine güvenen, biri olacağı düşünülmektedir. Sanat eğitimi verecek olan öğretmenin, sanat eğitimi konusunda çok etkili bir rolü bulunmaktadır. Öğretmen yetiştirme politikalarının yeniden ele alınması gerekmektedir. Görsel Sanatlar Ders saatinin yeniden düzenlenmesi bu dersten alınan ürünleri arttıracak öğrencilerin kendilerini daha rahat ifade etmelerini sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

- Alakuş, A. Düünden Bugüne Görsel Sanatlar Eğitiminin Genel Bir Görünümü, http://dhgm.meb.gov.tr/yayimlar/dergiler/Milli_Egitim_Dergisi/160/alakus.htm, (Erişim: 20.04.2015)
- Alp, Ö. (2009). Uygulamalı Sanatlar Eğitiminde Tasarım, Yapı, İşlev, Estetik ve Algı Sorunu, Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi. Haziran 2009. Cilt:v1, Sayı: 1, 48-59 <http://efdergi.yyu.edu.tr>,
- Ayaydın, A. (2010). Görsel Sanatlar Eğitiminde Sınıf Yönetimi: Bir Nitel Araştırma Örneği, Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. Sayı:1, 2010/1,
- Ayaydın, A. (2009) Eğitimde Çoklu Zekâ Yansımaları ve Görsel Sanatlar, Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi, 13 (2009), 52-62
- Aykut, A. (2010). Günümüzde Görsel Sanatlar Eğitiminde Kullanılan Yöntemler, 2010, [http://sbe.erciyes.edu.tr/dergi/sayi_21/3-%20\(33-42.%20syf.\)pdf](http://sbe.erciyes.edu.tr/dergi/sayi_21/3-%20(33-42.%20syf.)pdf), (Erişim: 12.04.2015)
- Buyurgan, S. ve Buyurgan U. Sanat Eğitimi ve Öğretimi, Ankara: Pegem
- Buyurgan, S. ve Buyurgan, U.(2001). Sanat Eğitimi ve Öğretimi. 1. Basım. Ankara: Dersal Yayıncılık, 2001.

- Baltacıoğlu, İ.H., 1932. "Resim ve Terbiye", İstanbul Kanaat Kütüphanesi,
- Çağlayan, S.Korkmaz M. Ve Öktem G. (2014). Sanatta Görsel Algının Literatür Açısından Değerlendirilmesi, Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi, Journal of Research in Education and Teaching Şubat 2014 Cilt:3 Sayı:1 Makale No: 16 ISSN: 2146-9199, <http://www.jret.org/fileupload/ks281142/file/16.caglayan.pdf>, (Erişim:15.04.2015)
- Chen, C. (2003). A constructivist approach to teaching: implications in teaching computer networking. Information Technology, Learning and Performance Journal. 21(2). <http://www.iconte.org/FileUpload/ks59689/File/58.pdf>, (Erişim: 10.04.2015)
- Erbay, M., (2001). "Plastik Sanatlar Eğitimi", Marmara Üniversitesi. İstanbul, <http://www.egitim.aku.edu.tr/mozturk.htm>, (Erişim: 18.04.2015)
- 19.Eğitim Bilimleri Kurultayı, Görsel Sanatlar Dergisinde Yapılandırmacı Yaklaşım Dayalı Öğretim uygulamalarında yaşanan sorunlar, http://www.newwsa.com/download/gecici_makale_dosyaları/NWSA-4380-2-1.pdf, (Erişim:10.04.2015)
- Ertürk, M. (2013). İlköğretimII. Kademe Görsel Sanatlar Eğitimi Dersi Öğretim Programının ÖğretmenGörüşlerine Göre Değerlendirilmesi, Anadolu Journal of Educational Sciences International, January 2013, 3(1) http://www.ajesi.anadolu.edu.tr/articles/ajesi_3_1/ajesi_3_1_article_6.pdf, (Erişim: 8.04.2015)
- Gürdal, A. (2010). Görsel Sanatlar Dersinde Yapılandırmacı Yaklaşım ve Öğretmen Görüşleri International Conference on New Trends in Education and Their Implications 11-13 November, 2010 Antalya-Turkey ISBN: 978 605 364 104 9
- Gölden, N. (2012). Eğitimin Tanımı ve Özellikleri <http://nurdangolbek.blogspot.com.tr/2012/08/egitimin-tanm-ve-ozellikleri.html> (Erişim: 21.04.2015)
- İlhan, A., Çağdaş İnsan ve Sanat Eğitimi, A.Ü.Eğitim Bilimleri Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Anabil Dalı, https://scholar.google.com.tr/scholar?cluster=4083231757005697370&hl=tr&as_sdt=0,5&sciodt=0,5,
- Karasar, N. (1994). Bilimsel Araştırma Yöntem: Kavramlar, ilke ve Teknikler. (5. Baskı), Ankara: 3A Araştırma Eğitim Danışmanlık. Akademi Yayınları, 2007.
- Karayağmurlar, B.(1990) Sanatta Yaratıcılık ve Eğitim. Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İzmir, 1990.
- Kaya, İ. (2007). Ülkemizde sanat Eğitiminin sorunları, Sanat Dergisi, 2007 s.149 <http://e-dergi.atauni.edu.tr/ataunigsfd/article/view/1025003212/1025003102>, (Erişim:18.04.2015)
- Lin, Y. (2012). Study on the Attitudes of the Students of Primary Education Class Teaching Department to the Visual Arts Education Course, 2012 International Conference on Education Technology and Management Engineering Lecture Notes in Information Technology, Vols.16-17
- M.E. B. (2014). ilköğretim Kurumları (İlkokul ve Ortaokul) Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı, http://ttkb.meb.gov.tr/dosyalar/programlar/ilkogretim/ilk_orta_gorselsanatlar.pdf, (Erişim:18.04.2015)
- NAEA (National Art Education Association). (1994). The national visual arts standarts. Reston.
- Uysal, A. (2005). İlköğretimde Verilen Sanat Eğitimi Derslerinin Yaratıcılığa Etkileri, Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi, Cilt 6, Sayı 1, (2005), 41-47

- San, İ. (1977). Sanatsal Yaratma ve Çocukta Yaratıcılık: Kırılı Ofset
- Telli, H. (1996). Eğitimin Genel Hedeflerinin Davranış Biçimine Dönüşmesinde Sanat Eğitiminin Katkısı Vardır. Milli Eğitim, (131), 41-43.
- Tekin K., O.(1990). Ortaöğretim Kurumlarında Resim-İş Öğretimi ve Sorunları, 1990. <http://www.egitim.aku.edu.tr/mozturk.htm>, (Erişim: 12.04.2015)
- Tekin K., O.(1991). Sanatta Eğitim Görmek - Anlamak - Yaratmak. 1991. <http://www.egitim.aku.edu.tr/mozturk.htm>, (Erişim:18.04.2015)
- Öztürk, M. (1995). İlköğretim Okullarında Resim-İş Eğitimi Derslerinin Uygulamasında Yaşanan Olumsuzlukların Saptanması ve Öneriler,1995,Türkiye Sanal Eğitim Bilimleri Kütüphanesi, Afyon Kocatepe Üniversitesi
- Özsoy, V.(2003). “ Görsel Sanatlar Eğitimi”. Ankara. Gündüz eğitim ve yay.
- Rosalinda, R., 1995. “Art Talk” (Teachers Wraparound Edition)(Second ed)., New York: Glencoe/ Mc GRaw-Hill).
- Özsoy, V. (2010). Lisansüstü Görsel Sanatlar Eğitiminde Bir Nitel Araştırma Yöntemi Uygulaması, www.befjournal.com.tr (Erişim: 20.05.2015)
- Yıldız, E., M. (2009). Ortaokul 6. sınıf Görsel Sanatlar Dersi Ölçme ve Değerlendirme Yöntemlerine İlişkin Görsel Sanatlar Öğretmenlerinin Görüşleri, Sayfa:130, DOI: 10.7816/idil- 01-03-09,www.idildergisi.com (Erişim: 20.04.2015)
- Zor, A. (2006). Görsel Sanatlar Dersinde Bilgisayar Kullanımının Gerekliliği, AÜ. Bayburt Fakültesi, Cilt1, Sayı 1 (2006) 111-119